

Az illusztrációról

E számunkat Nemes Csaba képeinek részleteivel illusztráltuk. Nemes Csaba Budapesten élő intermediális művész, aki több képzőművészeti és ahhoz társuló műfajban alkot. Készít hagyományos olajképeket, fotókat és fotósorozatokat, kiállítóterembe szánt animációs videofilmet, bábfilmeket, ún. *story board*okat, sőt óriásplakátokat is. Tanít a Magyar Képzőművészeti Egyetem festő szakán, valamint a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán, gyakori meghívottja nemzetközi képzőművészeti programoknak, s rendszeresen kiállít hazai és külföldi galériákban. Munkásságáról áttekintést nyújt a Magyar Televízió KorTárs című műsorának egyik adása ([http://videotar.mtv.hu/\[Kategoriak/KorTars.aspx\]](http://videotar.mtv.hu/[Kategoriak/KorTars.aspx])).

Jellegzetes témája a művészet társadalmi szerepe a tömegkultúra és a tömegmédiaviszonyai között. Sok alkotása a személyes és a kulturális identitás kérdései körül forog. Ennek része volt az is, hogy egyik alkotói periódusában álneven tette közzé műveit. Képeivel gyakran a mai magyar társadalom akuttá vált problémáira reagál, s azon kevesek egyike, akik képzőművészként felvállalják közéleti-politikai üzenetek megfogalmazását. A utóbbi években nagy hatást váltottak ki a 2006-os politikai zavarásokról készített animációs videói (*Remake*, 2007) és az azokhoz társuló képei (*Mindennap56*, 2009). Komoly visszhangja volt az *Állj ide!* címen kiállított képsorozatának is (2010), amely a romagyilkosságok kontextusát jelenítette meg. A lapban elsősorban ezek közül válogattunk.

A *Remake* című sorozat tíz, kb. egy-egy perces animációs videó, amelyek körül korábban képzőművészeti, művészetpolitikai, sőt politikai viták zajlottak. Bár a sorozatról számos kedvező kritika jelent meg szaklapokban, egy felemás zsűrizés eredményeképp – az előzetes híradások ellenére – mégsem ez a mű képviselte a magyarországi képzőművészetet a 2007-es Velencei Biennále magyar pavilonjában. Ez tovább fokozta az alkotással kapcsolatos politikai viták intenzitását. A tíz kisfilm a téma okán tartozik össze: közvetlenül vagy közvetve mindegyik a 2006-os politikai helyzetre reagál. Egyesek a szeptemberi és októberi zavargásokat dolgozzák fel (*Elindul a tank*, *Barikád*, *Nem t'om*, *Easy Rider*), mások a mindennapi életnek azokat a jelenségeit veszik számba, amelyek a zavargásokhoz vezettek vagy azokat kísérték (*Combino song*). Néhány *Remake*-videó úgy vonatkozik a valóságra, hogy az a tömegmédi fénytörésében is látszódjon (*Ha ön*

forradalmár lenne...). A legtöbb ironikus, néhány pedig keserűen (Túrórudi, Szabadság tér) vagy szomorúan (Ártatlanul jöttünk a földre) az. A műforma választását az alkotó azzal indokolta, hogy az eseményeket nem dokumentálni, hanem értékelni akarta, s az animáció mint műfaj – nyilatkozta egy helyütt – „a legkevésbé dokumentarista, nem jellemző rá a technikai képek kíméletlen naturalizmusa”. Az animáció révén ráadásul a mondandó egyfajta korosztályi metszetben is közölhető, s a rajzfilmes elemek lehetőségét adnak a komoly tartalom játékos megfogalmazására is.

A sorozat címe egyébként kettős, sőt hármas utalást tartalmaz. A *remake* egy-egy régi film új közegben, megváltozott társadalmi viszonyok között való újbóli elkészítése, az alaptörténet és a karakterek megtartása mellett. Az ilyen „újratorgató” filmek esetén mindig felvetődnek az eredeti mű hitelességének kérdései. Ha egy filmet újratorgatnak, az annak a jele, hogy az eredeti felett eljárt az idő, bár van benne valami időtlen is, ami miatt érdemes ismét feleleveníteni. Az új alkotás így elkerülhetetlenül vegyíti a tisztelet, a kritika és az irónia elemeit. A 2006 őszi zavargások – amelyeket egyesek túlzó módon az 1956-os forradalom folytatásaként, sőt újrakezdéseként („felkelésként”) fogtak fel – sokakban nemcsak a *remake*-kel együtt járó alapattitűdöt erősítették fel, hanem egyszerre vezették azt el egyfelől a valódi drámáig, másfelől a bohózatig. A televíziós székház ostromlói, miután éretlen kamaszként ugrabugráltak a funkciójukat vesztett biztonsági kamerák előtt, végül egy túrórudi-automatát törtek fel... Nemes Csaba alkotása ráadásul mindezt a valóságos eseményből kiemelve, a tömegmédiá közegén keresztül mutatja be.

A videókat nézve sokszor nem lehet tudni, hogy magáról az eseményről szólnak-e vagy annak média-*image*-éről. „Ha ön forradalmár lenne – kérdezik az egyik kisfilmben –, melyik televíziót foglalná el?” Mindenki látta, hogy a megidézett forradalom komoly emlékekben őrzött rituáléját és kellékeit a Deák téren elköttött tank a groteszkig vitte. Az egyik Károly körúti lakás ablakából készült híradós videofelvétel a tank már önmagában is játékosan indult neki a világnak, és afféle vidám „Thomas, a Gőzmozdony”-ként cikázott a tömegben. Ha ez egy politikai párt honlapján vagy „tévében” jelenik meg mint dokumentum, annak a politikai üzenete egyszerű. Nemes Csaba e híradós videóra épülő, de más hanghatásokkal aláfestett, sajátos színvilágú rajzfilmvideója, az *Elindul a tank* ezzel szemben a történeteket kiemeli az adott szituációból, hogy valami általánosabb jelentésük is lehessen. Az efféle gondolati és érzelmi átfordításokhoz illeszkedik a mű számos más formai megoldása: például a színészekkel felvett videók animációba fordítása stb.

Ez a sok közvetítés és átfordítás többek számára elidegenítő gesztusként jelenik meg, sőt van, aki azt állítja, hogy Nemes *pozíciója* homályban marad az eseményekkel kapcsolatban. E kritika alighanem túlzó, ha nem is annyira, mint az ellenkezője, azaz a műre vonatkozó közvetlen pártpolitikai bírálat (ha egyáltalán ez itt a helyes kifejezés). A *Remake* igazi rejtélye és hatásának alapja éppen az, hogy úgy elkötelezett, hogy nem vállal fel pártpolitikai kötődéseket, s úgy tüntet ki egy általános értékálláspontot, hogy nem zár ki eleve sok másikat. S mindezek mellett felvállalja vagy legalábbis jelzi a békes átlagpolgár megdöbbenését is a (sok esetben a futballpályák világából a politikába átlépő) rimékelő „forradalmárokon”. Ezzel alighanem minden nézőt állásfoglalásra készítet, még ma is.

Kultúrtáj, 2011

Ez az állásfoglalásra készítet a fő motívuma Nemes Csaba másik sorozatának is, amely az *Állj ide!* címet viseli. A cím egy öt perces bábfilm videóra utal, amelynek nézője egy gárdistának öltözött erdész és egy roma figura falopási kérdésekről folytatott, kissé didaktikus párbeszédét ismerheti meg. A filmet több olajfestménnyel együtt mutatták be egy azonos című kiállításon Budapesten. Az *Állj ide!* sorozat képei – címük szerint: *A kukoricással szemben, Az utolsó ház, Könnyű szellő, Sárga ház;* valamennyi 2009-es – olyan magyarországi cigánytelepi házakat ábrázolnak, ahol romákat gyilkoltak meg rasszista indítékból 2008 és 2009 folyamán. E képeknek sajátos művészeti kontextust adott, hogy bemutatásukkal egy időben két hasonló témájú kiállításra is sor került: egyik Barakonyi Szabolcs *Szembesítés* című fotósorozatát mutatta be (amely egyebek mellett a romagyilkosságok túlélőiről és az egyes támadások sebesültjeiről a helyszíneken készített portrékból áll), a másikon pedig Zádor Tamás *Panoráma* című fotói szerepeltek (amelyek a tatárszentgyörgyi áldozatok temetésén készültek).

Nemes olyan házakat festett meg, amelyek a médiában is láthatók voltak. Más hasonló képein olyan cigánysori házakat ábrázolt, amelyek senki érdeklődését nem keltezték fel, bár az előbbiekhöz nagyon hasonlóak. Egy pécsi kiállításon szereplő képei például egy régi bányatelep mai lakóinak szegénységét mutatják meg. Ahogy az egyik elemző nevezi, afféle „épületportrék” ezek, amilyenekkel Nemes más kontextusban is próbálkozott. Ilyen például a *Kádár üdülője* című olajképe (2008–2009, több változatban is), amely egyebek mellett az épület elzártsága, természetbe simulása és panel jellege okán mondott el fontos dolgokat arról a világról, amelyhez a ház tartozott. Az *Állj ide!* sorozat a cigány áldozatok lakóhelyének látványát dramatizálja, némelyikük a nyomorúság érzékeltetésével, mások a rendőrségi nyomozás részleteinek ábrázolásával. A képek nézője számára nyilvánvalóan nem az a kérdés, hogy hova álljon, hanem hogy oda áll-e, ahová állnia kell.

F. B. – T. P.

PRO PUBLICO BONO

ÁLLAM- ÉS KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEMLE

tanulmány

NÓTÁRI TAMÁS • Szent István törvényei és a *Lex Baiuvariorum*
TAKÁCS ALBERT • A hatalommegosztás elve az alkotmányos értékek rendszerében
GELLÉRTHEGYI ISTVÁN • A környezetvédelem nemzetközi szabályozása és az Európai Unió környezetvédelmi politikája

• • • TANULMÁNYOK A KORMÁNYZÁS, AZ ÖNKORMÁNYZATISÁG ÉS A HELYI HATALOM TÉMAKÖRÉBŐL

KRISTÓ KATALIN • Kormányzati háttérapparátus Nagy-Britanniában és Németországban

VÁNYI ÉVA • Jog és politika határán. A kormánytagok és államtitkárok változó jogállása 1990 és 2010 között

TEMESI ISTVÁN • Önkormányzati alapjogok – nemzetközi összehasonlításban

TÓZSA ISTVÁN • Akinek van, az kap... A településmarketing jelentősége

TÁBIT RENÁTA • A helyi népszavazás és a helyi népi kezdeményezés nemzetközi és hazai szabályozása

VÁRNAGY RÉKA – DOBOS GÁBOR • Ki az úr a háznál? Döntéshozatal a magyar önkormányzati rendszerben, különös tekintettel

Biatorbágy, Cegléd és Vác példájára

KEIL ANDRÁS – PAPP ZSÓFIA • A helyi politikusok és választóik kapcsolata Biatorbágy, Cegléd és Vác példáján

szemle

KOROM ÁGOSTON • Nyelvi jogok az európai jog tükrében. Mit vizsgálhat a bíróság a szlovák államnyelvtörvény kapcsán?

szakmai fórum

BUDAI BALÁZS BENJÁMIN • A koreguláció és a dereguláció szerepe a jogban és a közigazgatásban

dokumentum

A sarkantyú. Adalékok az internetes folklórhoz egy levél és a hivatalos nyelv ürügyén

hírek

Konferencia a hatékony államról – a hatékony államért II. • Szakmai nyári egyetem Kassán
Könyvajánló • Az illusztrációkról • E számunk szerzői • Szerzőinkhez

2011. 1. különszám

PRO PUBLICO BONO

Állam- és közigazgatás-tudományi szemle

A BCE KÖZIGAZGATÁSTUDOMÁNYI KARÁNAK FOLYÓIRATA

szerkesztőbizottság

A szerkesztőbizottság társelnökei: *Máthé Gábor* • *Tamás András*

A szerkesztőbizottság tagjai: az alapító intézmény képviselőjeként *Imre Miklós* dékán |

Az alapító intézmény tanszékeinek vezetőjeként *Horváth Katalin* • *Jenei Ágnes* • *Kánai Mariann* •

Maiyalehné Gregóczy Etelka • *P. Szabó Sándor* • *Takács Albert* • *Tózsza István* • *Török Gábor* |

Az alapító intézmény által felkért külső szakemberek: *Jan Bárta*, Prága (Cseh Tudományos Akadémia) • *Daniel Klimovský*, Kassa (Szlovák Műszaki Egyetem) • *Zdenek Koudelka*, Brno

(Masaryk Egyetem) • *Herbert Küpper*, Regensburg (Institut für Ostrecht) • *Walter Maier*,

Ludwigsburg (Ludwigsburgi Közigazgatás-tudományi és Pénzügyi Főiskola) • *Daniel Szergej*

Naumov, Szaratov (P. A. Sztolipin Volga-menti Közszolgálati Akadémia) • *Igor Palúš*, Kassa

(Pavol Jozef Safárik Egyetem) • *Ewa Poplawska*, Varsó (Lengyel Tudományos Akadémia) •

Tóth Mihály, Kijev (Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia) • *Jan Ziekow*, Speyer (Német

Közigazgatási Kutatóintézet)

szerkesztőség

Felelős szerkesztő: *Takács Péter*

Szerkesztők: *Boros Anita* • *Egedy Gergely* • *Halász Iván* • *Hollán Miklós*

Olvasószerkesztő: *Bodnár Kriszta*

Dokumentáció: *Orosz Ágnes* | Szerkesztőségi titkár: *Kristó Katalin*

a szerkesztőség címe

Pro Publico Bono Szerkesztősége

BCE Közigazgatástudományi Kar | Budapest, XI. kerület, Ménesi út 5.

Levelezési cím • 1519 Budapest, Pf. 275. | *Közvetlenül* • BCE Közigazgatás-tudományi Kar,

1118 Budapest, Ménesi út 5. IV. em. 415. | *E-mail* • propublicobono2011@gmail.com

Digitális változat • Pro Publico Bono Online | www.propublicobono.hu

2011. évi 1. különszám

Ez a lapszám – egyéb írások mellett – a Budapesti Corvinus Egyetem

TÁMOP 4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0005. számú projektjének

„Hatékony állam, szakértő közigazgatás, regionális fejlesztések a versenyképes társadalomért”

alprojektje keretében készült tanulmányokat közöl, és annak támogatásával jelent meg.

A borító Nemes Csaba *Remake* (I–X.) összefoglaló címet viselő animációs

filmsorozatából – Budapest, Ludwig Múzeum, 2007 – származó *Elindul a tank*

című kép (*videostill*) felhasználásával készült. A belső borítón a *Remake* részét képező

Barikád és a *Helyzetjelentés* egy-egy jelenete látható.

Felelős kiadó: Imre Miklós, a BCE Közigazgatástudományi Karának dékánja

A lap tipográfiai arculatát Környei Anikó tervezte

Tördelő: Lipót Éva

Nyomdai munkálatok: Gondolat Kiadó

ISSN 2062-7165